

Residentieel Gedragstherapeutisch Behandelingsprogramma (RGB)

Doel

Het hoofddoel van het RGB is het leren van vaardigheden aan jongeren zodat zij de taken waarvoor zij nu en in de toekomst worden gesteld op een adequate wijze kunnen vervullen (Kok, Menkehorst, Naayer, & Zandberg, 1991). Het programma heeft daarnaast ook tot doel om hulpverleners een gemeenschappelijk kader te bieden voor de behandeling van antisociaal gedrag van jongeren.

Doelgroep

Het RGB is gericht op jongeren van 13 tot 17 jaar met ernstig antisociaal gedrag die in een residentiële setting verblijven.

Contra-indicaties

In de documentatie over de interventie zijn geen contra-indicatiecriteria aangegeven.

Aanpak

Het RGB is erop gericht jongeren (ontbrekende) vaardigheden te leren door hen een rijke dagelijkse routine aan te bieden en door concrete, waarneembare gedragingen systematisch van positieve en/of negatieve feedback te voorzien. Enkele vaste onderdelen van de dagelijkse routine zijn:

- De rondetafelconferentie: een gestructureerde korte bijeenkomst van max. 10 minuten die dagelijks plaatsvindt en waarbij de jongeren en de groepsleiding discussiepunten kunnen inbrengen of een informatieve mededeling kunnen doen.
- De themadiscussieavond: een wekelijkse bijeenkomst die maximaal 45 minuten duurt en die de jongeren en/of de groepsleiders voorbereiden. Aan de orde komt dan een thema dat voor de groep actueel is.
- Managerschap: jongeren kunnen onder bepaalde voorwaarden één week lang manager zijn van de groep. Als manager dragen zij meer verantwoordelijkheid voor de dagelijkse gang van zaken in de groep. De managertraining van de jongeren vindt plaats buiten de groep.

De dagelijkse routine biedt de groepsleider de mogelijkheid om door middel van observatie tot een analyse te komen van de vaardigheden en tekorten van de jongeren in de groep. Hiervoor worden twee soorten analysemiddelen gehanteerd:

- De functieanalyse: middels deze analyse stelt de groepsleider vast welke vaardigheidstekorten een jongere heeft en hoe dit zich manifesteert in probleemgedrag. Daarnaast legt de groepsleider vast welke consequenties het gedrag heeft voor de dagelijkse routine en voor de bijbehorende feedback op het gedrag.
- De curriculumanalyse: hiermee wordt een schatting gemaakt van het algemene vaardigheidsniveau van de jongere, afgezet tegen het niveau dat gebruikelijk is voor diens leeftijd.

Welke feedback gegeven moet worden hangt af van de resultaten van de functieanalyse en de curriculumanalyse. Regel is dat gewenst gedrag wordt voorzien van positieve feedback en dat ongewenst gedrag leidt tot negatieve feedback in de vorm van gedragsinstructie.

Naast de dagelijkse routine en gerichtheid op positieve feedback in de leefgroep, kent het RGB ook onderdelen die buiten de groep plaatsvinden. Een ouderbegeleiding maakt hier o.a. deel van uit.

Werkzame factoren

Met het RGB tracht men middels operante conditionering, waarin de dagelijkse routine het aangrijpingspunt vormt en waarin volgens de experimentele methode wordt gehandeld, gewenst gedrag te ontlocken en inadequaat gedrag te ontmoedigen en af te leren. Daarnaast biedt het programma structuur en eenduidigheid in observatie, analyse en behandeling van probleemgedrag van de jongeren en eenheid in taal in de residentiële hulpverlening.

Effectiviteit

Er is een uit 1991 daterend, quasi-experimenteel onderzoek in de praktijk (met follow-up) beschikbaar dat echter geen eenduidige resultaten laat zien (Kok et al., 1991). Er is daarnaast één recent veranderingsonderzoek verricht naar de effecten van een programma gelijkend op het RGB, dat een positiever beeld schetst (Van den Bogaart, & Van Muijen, 2000).

RGB is erkend door het Nederlands Panel Jeugdzorg en heeft als oordeel 'Theoretisch goed onderbouwd' gekregen.

Meer informatie

Het RGB is ontwikkeld door Tj. Zandberg, T.Zandberg@ppsw.rug, van de Rijksuniversiteit Groningen.

In Kok et al. (1991) staan handelingen van het RGB beschreven. Slot & Spanjaard (1999) geven een uitgebreid overzicht van gedragstherapeutische technieken ten behoeve van competentievergroting van jongeren in residentiële jeugdzorg.

Een uitgebreide beschrijving van deze interventie (Scheek, 2006), waarop de informatie uit deze fiche gebaseerd is, is te vinden in de databank effectieve jeugdinterventies van het Nederlands Jeugdinstituut: www.jeugdinterventies.nl.

Referenties

- Kok, J.M., Menkehorst, G.A.B.M., Naayer, P.M.H., & Zandberg, Tj. (1991). *Residentieel Gedragstherapeutisch Behandelingsprogramma: ontwikkeling, invoering en effectmeting*. Assen: Dekker & van de Vegt.
- Scheek, M. (2006). *Databank effectieve jeugdinterventies: beschrijving 'Residentieel Gedragstherapeutisch Behandelingsprogramma (RGB)'*. Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut. Gedownload op 12-12-2011 van www.nji.nl.
- Slot, N.W., & Spanjaard, H.J.M. (1999). *Competentievergroting in de residentiële jeugdzorg. Hulpverlening voor kinderen en jongeren in tehuizen*. Baarn: Uitgeverij Intro.
- Van den Bogaart, P., & Van Muijen, H. (2000). *Residentiële gedragstherapeutische behandeling in Het Keerpunt. Onderzoek naar doelgroep, behandeling en resultaten van Het Keerpunt*. Groningen: E&M Syntax bv.